

НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ (Сонгох даалгавар)**Санамж:**

1. Зохиолыг анхааралтай уншиж ойлгоорой.
2. Асуулт даалгавар бүрийг анхааралтай, дуустал уншиж гүйцэтгээрэй.
3. Сонгож авсан үг, өгүүлбэрийг эхийн утга санаатай холбож ажиглаарай.
4. Сонгох даалгавраас зөвхөн нэгийг сонгоорой. (Даалгавар бүр 2 оноотой)

Тэмээний хүн

Эхтэйгээ нийлэхээр цахилж яваа саахалтын хурганы хойноос цогьж явснаа гэнэт жолоо татан эргэж тэмээ рүүгээ давхилаа. Эргэж ч харсангүй. Мэдээж нийллээ. Хурга буцаасангүй гэж над дээр тохоогдохоор үл барам хойноос нь явж байснаа эргэчихнэ билээ ч гэж ярьж байгаа. Зарим нь бүр “Өөрийнхөө хургыг бол буцаасан даа. Санаа муутай солиг. Яав ч олигтой амьтан болохгүй гэж шуугьж байгаа.” гэж бодохоос гомдон гол харлана.

Гэтэл гэгээтэй дээр тэмээгээ цуглуулаад харьчихвал маргааш айл саахалтаараа нүүж, нуур ногоо халгисан шинэ нутагт бууцгаах юм чинь энэ нэг оройн сааль юу ч биш гэж заяа нь бодохгүй дээ гэж бодохоос уур ч хүрэх шиг санагдана.

Гэвч анх удаа, аяны хүн айлын нохойтой зодолдож, аргалын хүнтэй сатаардаггүй юм гэж захидгийг нь биелүүлсэн дээ гэсэн ганц бодол намайг өмөөрнө. (Д.Батбаяр)

1. Эхийн сэдвийг илэрхийлсэн хэлцийг олоорой.
 - A. Ус үзэлгүй гутал тайлж, уул үзээгүй хормой шуух.
 - B. Жингийн цуваа явж л байдаг, замын ноход хуцаж л байдаг.
 - C. Галуу дуурайж, хэрээ хөлөө хөлдөөх.
 - D. “А” гэсэн үсэгт ацаг тавьж мэдэхгүй, арав гэсэн тоонд тэг тавьж чадахгүй.
 - E. Чээжин дотор түймэр шатавч утааг нь хамраараа бүү гарга.
2. Эхийн гол санааг илэрхийлсэн тулгуур өгүүлбэрийг олоорой.
 - A. Аяны хүн айлын нохойтой зодолдож, аргалын хүнтэй сатаардаггүй юм.
 - B. Шинэ нутагт бууцгаах юм чинь энэ нэг оройн сааль юу ч биш.
 - C. Өөрийнхөө хургыг бол буцаасан даа. Санаа муутай солиг.
 - D. Хойноос нь явж байснаа эргэчихнэ билээ.
 - E. Яав ч олигтой амьтан болохгүй гэж шуугьж байгаа.
3. Зохиолч, би баатрын сэтгэл тогтворгүй байгааг ямар ямар үгээр илэрхийлсэн бэ?
 - A. буцаасангүй, харсангүй, ярих
 - B. цогих, давхих, давхилаа
 - C. бодох, биелүүлэх, өмөөрөх
 - D. зодолдож, сатаардаггүй, ярьж байгаа
 - E. гомдох, гол харлах, уур ч хүрэх шиг
4. “Эхтэйгээ нийлэхээр цахилж яваа саахалтын хурга...” гэсэн өгүүлбэрийн дүрслэх ур маягийг тодорхойлоорой.
 - A. Ёгтлол
 - B. Ихэсгэл
 - C. Амьдчилал
 - D. Адилтгал
 - E. Тойруулал

5. Эхийн хэсгүүдийг өгүүлбэрээр хураасныг зөв дараалалд оруулаарай.
- A. жолоо татан эргэв, зарим нь шуугьж байгаа, гомдож гол харлана, мэдээж нийллээ, уур ч хүрэх шиг санагдана, нохойтой зодолдож хүнтэй сатаардаггүй, бодол намайг өмөөрнө.
- B. жолоо татан эргэв, мэдээж нийллээ, гомдож гол харлана, зарим нь шуугьж байгаа, уур ч хүрэх шиг санагдана, бодол намайг өмөөрнө.
- C. жолоо татан эргэв, мэдээж нийллээ, нохойтой зодолдож хүнтэй сатаардаггүй, зарим нь шуугьж байгаа, гомдож гол харлана, уур ч хүрэх шиг санагдана, бодол намайг өмөөрнө.
- D. жолоо татан эргэв, бодол намайг өмөөрнө, мэдээж нийллээ, гомдож гол харлана, зарим нь шуугьж байгаа, уур ч хүрэх шиг санагдана.
- E. жолоо татан эргэв, мэдээж нийллээ, зарим нь шуугьж байгаа, гомдож гол харлана, уур ч хүрэх шиг санагдана, бодол намайг өмөөрнө.
6. “Өөрийнхөө хургыг бол **буцаасан даа**. Санаа муутай **золиг**. Яав ч олигтой амьтан болохгүй гэж **шуугьж байгаа**” гэсэн хэсгийн тодруулсан үгсийг ямар үгээр солин найруулбал оновчтой вэ?
- A. ялгасан даа, тархи, цуурч байлаа B. тойруулсан даа, монди, цуурч байлаа
- C. эргүүлсэн дээ, монди, шаагьж байгаа D. аргалсан даа, хог, загнаж байлаа
- E. ойртуулсан даа, монди, бодож байгаа
7. “Нуур ногоо халгисан шинэ нутагт бууцгаах юм чинь энэ нэг оройн сааль юу ч биш гэж заяа нь бодохгүй дээ” зохиомжийг зөв ялган тодорхойлоорой.
- A. Зохиолчийн тэмдэглэл B. Дотоод буюу ганцаар яриа
- C. Харилцан яриа D. Баатрын хөрөг
- E. Байгалийн зураглал
8. “Аяны хүн айлын нохойтой зодолдож, аргалын хүнтэй сатаардаггүй юм гэж захидгийг нь биелүүлсэн дээ” гэсэн ганц бодол намайг өмөөрнө” өгүүлбэрт сэтгэлийн ямар өнгө аяс илэрсэн бэ?
- A. Харамссан өнгө аяс B. Хүсэн тэмүүлсэн өнгө аяс
- C. Баталж нотолсон өнгө аяс D. Сургамжилсан өнгө аяс
- E. Шүүмжилсэн өнгө аяс
9. Хүншүүлэх ур маягт тохирох өгүүлбэрийг олоорой.
- A. Нуур ногоо халгисан нутагт буух. B. Ганц бодол намайг өмөөрнө.
- C. Эргэж ч харсангүй. Мэдээж нийллээ. D. Яав ч олигтой амьтан болохгүй.
- E. Энэ нэг оройн сааль юу ч биш.
10. Дараах өгүүлбэрүүдийн утгын харьцааг тодорхойлоорой.
- “Аяны хүн айлын нохойтой зодолдож, аргалын хүнтэй сатаардаггүй”
- A. Ойролцоо утгат B. Төсөөт утгат C. Эсрэг утгат
- D. Зүйлчилсэн утгат E. Төсөөт ба зүйлчилсэн утгат
11. “.....” гэгчээр эцэст нь чи намайг буруутгах гэж. цэгийн оронд тохирох хэлцийг олоорой.
- A. Ганган хүн сэрүүнд, жороо морь хаварт B. Олноор зөвлөвөл осол бага
- C. Садантай хүн, салаатай мод D. Нохой хамартаа хүрэхэд усч
- E. Ишиг эврээ ургахаар эхийгээ
12. “Аяны хүн айлын нохойтой зодолдож, аргалын хүнтэй сатаардаггүй юм гэж захидгийг биелүүлсэн дээ” өгүүлбэрийн хэв шинжийг тодорхойлоорой.
- A. Харилцан угсарсан нийлмэл өгүүлбэр B. Зэрэгцсэн нийлмэл өгүүлбэр
- C. Угсарсан нийлмэл өгүүлбэр D. Холимог нийлмэл өгүүлбэр
- E. Энгийн дэлгэрэнгүй өгүүлбэр

13. Хоёр бүрэлдэхүүнт цөм өгүүлбэрийг олоорой.
А. Би хурга буцаав. В. Хүмүүс шаагьж байлаа. С. Би хурганы хойноос цогив.
D. Би тэмээгээ хураав. E. Айлын ноходтой зодолдож болохгүй.
14. “Эхтэйгээ нийлэхээр **цахилж яваа** саахалтын хурганы хойноос цогьж явснаа гэнэт жолоо татан эргэж тэмээ рүүгээ давхилаа” онцолсон үг өгүүлбэрт ямар гишүүн болох вэ?
А. харьяаны тодотгол В. өгүүлэгдэхүүн С. өгүүлэхүүн
D. тодотгол E. хамжсан тодотгол
15. Найруулгын алдаатай өгүүлбэрийг олоорой.
А. Говь-Алтай аймгийн Цээл сумын нийт нутгийн 40% нь үлийн цагаан оготнод баригджээ.
В. Хойд талын хоёр шавар байшингийн баруун талынх нь тэр чавганцынх гэж байгаа.
С. Уншигчийн анхаарал, сонирхлыг татахад эсээний эхлэл нь нэн чухал үүрэгтэй юм.
D. Бүрэн дунд боловсролын Цөм хөтөлбөрийг үндэсний хэмжээнд хэрэгжүүлнэ.
E. Өвгөн жолооч ухасхийн, хийг нэмэхүй дор дөрвөн хүрд чөлөө завгүй эргэлдэнэ.
16. Төрөл биш утгатай үгийг олоорой.
А. явц В. явдал С. явуул D. явуут E. явуу
17. “Аяны хүн айлын нохойтой зодолдож, **аргалын** хүнтэй сатаардаггүй” гэсэн өгүүлбэрийн онцолсон үгийн утгыг олоорой.
А. Сүвэгчилсэн ухаан, юмыг хийх бүтээхэд олсон барил
В. Ачих тээх зүйлийг агуулах, бургасыг матаж, үдээрээр боож хийсэн сав
С. Амьтан, хонин гөрөөсний эм
D. Үхэр малын хатсан баас
E. Нарны эргэлт явдлыг баримталж, цаг улирлыг тоолох зурхай ёсон
18. “Тэр гуйлгачны эрдэм ч нохой долоож үх дээ” гэж Бадарч хэлээд мориноосоо буув. өгүүлбэр найруулгын ямар зэрэгт хамаарах вэ?
А. Хүндэтгэлийн В. Дунд С. Дээд D. Нутгийн аялгуу E. Доод
19. “Өөрийнхөө хургыг бол буцаасан даа. Санаа муутай солиг. Яав ч олигтой амьтан болохгүй” өгүүлбэрээс зэрэгцүүлэн онцлох утгатай бүтээврийг олоорой.
А. сан В. даа С. ч D. бол E. гүй
20. Зөв бичсэн бүлэг үгсийг олоорой
А. аргачлал, тугаллалаа, хүргье, ганзага, ховлох
В. гүйцэтгэе, дараах, домчийн, сурагчдадаа, мөстөх
С. буталлаа, идэвхи, сэвстэх, гийгүүлэгчийн, номч
D. нөхөддөө, төлөвлөлөө, уяа, бодхоос, сонстох
E. төрлөхтний, хомстох, байгууллаа, жуулчилалаа
21. “.....цуваа цэгийг (...) тавина” дүрмийг гүйцээж бичээрэй.
А. Номын нэр, бүлэг, гарчиг, албан газрын хаягийн ард
В. Хүүрнэсэн өгүүлбэрийн эцэст
С. Өгүүлбэр төгсөөгүй буюу өгүүлбэрийн дунд хэлэлгүй орхисон үгийн оронд
D. Аливаа хүний хэлсэн үг, бодол санаа зэргийг бичихдээ
E. Ерийн байдлаар захирсан өгүүлбэрийн эцэст

22. “нэрлэсэн” хэмээх үгэнд холбогдох зөв бичгийн дүрмийг олоорой.

- А. Заримдаг гийгүүлэгчээр төгссөн үгэнд –л дагавар залгахдаа зохих балархай эгшгийг ард нь бичнэ.
- В. Эгшигт гийгүүлэгчээр төгссөн үгэнд –л дагавар залгахдаа зохих балархай эгшгийг ард нь бичнэ.
- С. Эгшигт гийгүүлэгчээр төгссөн үгэнд –л дагавар залгахдаа зохих балархай эгшгийг өмнө нь бичнэ.
- Д. Заримдаг гийгүүлэгчээр төгссөн үгэнд –л дагавар залгахдаа зохих балархай эгшгийг өмнө нь бичнэ.
- Е. Хэрэв –л дагаврыг залгахад өмнөх балархай эгшиг гээгдэхээр байвал эгшгийг ард нь бичнэ.

23. Зохиолыг төрөл зүйлтэй нь зөв харгалзуулаарай.

1. жүжиг	а) Ш.Сүрэнжав “Би тэнгэрийн хүү”
2. роман	б) А.Рыбаков “Арбатын хүүхдүүд”
3. тууж	в) Б.Лхагвасүрэн “Тамгагүй төр”
4. яруу найраг	д) Л.Өлзийтөгс “Аквариум”
5. өгүүллэг	е) Д.Батбаяр “Цахилж яваа гөрөөс”

A. 1b, 2d, 3e, 4a, 5c	B. 1c, 2b, 3d, 4a, 5e	C. 1c, 2d, 3a, 4b, 5e
D. 1c, 2b, 3e, 4a, 5d	E. 1b, 2c, 3e, 4a, 5d	

24. Дараах эшлэлүүдээс нар, сарны дүрслэл нь бусдаасаа ялгаатай хэсгийг олоорой.

- А. Тэргэл саран туулж баралгүй хээр хонодог
Тэнгэрийн хэвтэр буурал тал минь
- В. Саваа дүүрэн мэлтэлзэх Онон, Хэрлэнгийн урсгал
Сартай шөнөөр ажихад мөнгөн хээтэй байв
- С. Ботго нь гунганах сүргийн дэргэдээс
Гэгээ татан наран ургана
- Д. Шөнийн чимээгүй гадаа налайн
Унийн углуургаар саран гэрэлтэнэ
- Е. Харах нүдэнд гийсэн саран чи минь хө
Халгих зүрхэнд шингээсэн гэгээтэй

25. “Авах гээхийн дөрвөн мөрт” шүлэгт дарааллаар тохирох хэсгийг олоорой.

Дөрвөн буй аль буй хэмээвээс

Хэн дор эрдэм буй болвоос түүн дор.....буй

Хэн дор эе буй болвоос түүн дор.....буй

Хэн дор эд буй бөгөөс түүн дор.....буй

Хэн дор эрх буй бөгөөс түүн дор.....буй

- А. тус, нөхөр, харам, хилэнц
- В. нөхөр, тус, хилэнц, харам
- С. нөхөр, тус, харам, хилэнц
- Д. тус, нөхөр, хилэнц, харам
- Е. харам, хилэнц тус, нөхөр,

32. Монгол бичгийн эхийг уншаад зөв хөрвүүлснийг олоорой.

ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ

- A. Эцгийн сургаалаар явагч
Эрдэм билэг сурахад дуртай
- B. Эхний сургуулиар явагч
Эрдэм билэг сурахад дуртай
- C. Эхний сургаалаар явагч
Эрдэм бичиг сурахад дуртай
- D. Эцгийн сургаалаар явагч
Эрдэм бичиг сурахад дуртай
- E. Эцгийн сургаал эрдэм
Эхийн сургаал эрдэнэ.

33. “унаа хөсөг” гэсэн утгыг илэрхийлэх үг аль нь вэ?

A.	B.	C.	D.	E.
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ

34. Буруу бичсэн үгийг олоорой.

A.	B.	C.	D.	E.
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ

35. Дараах өгөгдлөөс “гараг эрхэс” гэсэн утгыг илтгэх үгийг олоорой.

A.	B.	C.	D.	E.
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ	ᠠᠨᠠᠭᠤᠨ

ХОЁРДУГААР ХЭСЭГ (Харгалзуулах даалгавар)**Санамж:**

1. Энэ хэсэг сонгох даалгавар биш тул харгалзааг зөв тогтоож, хариуг бөглөөрэй.
2. Зөв харгалзуулсан хариулт бүр 1 оноотой.

2.1 Хэлцийг тайлбартай нь зөв харгалзуулаарай.

a. Аавдаа адуу манахыг заах	1. Зүйд нийцэхгүй дэмий чалчих буюу боломжгүй дэмий үйл үйлдэх
b. Дайснаа ирэхэд дариа нухах	2. Этгээд гажууд, сонин хачин ааш авиртай
c. Ямаанаас янзтай, тэмээнээс гэдгэр	3. Өөрөөсөө ахмад эсвэл мэдлэгтэй хүнд дэмий, илүү үг хэлэх
d. Илжгэнд эвэр ургуулах	4. Туйлын харгис хэрцгий этгээд
e. Чонын зүрх, нохойн элэгтэн	5. Аливаа бэлтгэл зориулагдсан үйл явдлынхаа өмнө дууссан байх ёстой

2.2 Уран зохиолын төрөл зүйлүүдийг зохиолын хэсэгтэй нь зөв харгалзуулаарай.

a. Ерөөл	1. Оройн очир шилждэг
Огторгуйн нар шингэдэг
b. Магтаал	2. Манай нутагт Гомбо гэж нэг залуу хархүү байсан юм. Эцгээсээ өв хөрөнгө нэлээд хэдэн малтай үлдсэн.
c. Зүйр цэцэн үг	3. Долоон бурхан одны дунд байдаг арай бүдгэвтэр од нь хааны гүнж юмсанжээ.
d. Өгүүллэг	4. Өнөөдрийн өдрийг үүрдийн сайн гэж
Өндөр дэнж дээр өргөөгөө барьж байгаа юм байна
e. Домог	5. Арын харгай мод нь
Альхан талаасаа яралзанхан харагдаад

2.3. Зөвийг нь олж сонгоорой.

	1	2	3	4	5
a. Балархай эгшиг гээгдэх үг	аймаг+аас	Завхан+ы	сонссон+оо	эхлэх+ээр	дүрс+ийг
b. Зөөлний тэмдэг үл солигдох үг	барь+мт	цохь+сон	ахь+ж	хумь+на	холь+дог
c. “-я”-г шууд залгах үг	хүргэ	угт	хая	урамшуул	өдөө
d. Эр үгэнд “-ыг” бичих үг	араг	бахь	харамч	айл	нухаш
e. “-л” ардаа эгшигтэй бичигдэх үг	борц+л	тос+л	онц+л	ноорог+л	ноос+л

2.4. Дүрс ялган бичих үгсийг тохирох утгатай нь харгалзуулаарай.

a.	1. босож суух
b.	2. болно шүү!
c.	3. суу билиг
d.	4. сугандаа хавчуулах
e.	5. сох дутах

СОНСОХ ДААЛГАВАР

Гүйцэтгэх хугацаа: 15 минут

[10 оноо]

Санамж:

- “Өвгөн аавын аяга” эхийг мэдэрч, сонсож, ойлгоод асуултад хариулаарай.
- Хариултын олон хувилбараас зөвхөн нэгийг сонгож, хариултын хуудсан дээр /36-40/ зааврын дагуу будаарай.
- Зөв хариулт бүр 2 оноотой

36. Хулнуудаа хэзээ авчирсан бэ?

- A. Цагаан сараас өмнө
- B. Шинийн нэгний өглөө
- C. Шинийн хоёрны өглөө
- D. Гүү барихаас өмнө
- E. Сар шахуугийн өмнө

37. Аяга бутран унасан шалтгаан юу вэ?

- A. Ширээний өнцөгт цохисон учир
- B. Айрагнаас хулгайгаар уусан учир
- C. Сөнгийн дэргэд тавьсан учир
- D. Тооно дотор нь дайвалзсан учир
- E. Аягыг булаацалдсан учир

38. “Амсар дүүрэн айрагтай өвөг аавын аяган дотор гэрийн маань тооно уужуухан багтаж харагдана.” гэсэн өгүүлбэрээр ямар санааг илэрхийлсэн бэ?

- A. Гэрийн тоононы харагдах байдал
- B. Гэр бүлийн аз жаргалтай байдал
- C. Сөнгийн дэргэд байгаа
- D. Өвөг аавын аяганы том хэмжээ
- E. Идээ ундааны элбэг дэлбэг

39. Эхийн сэдвийг олоорой.

- A. Өвөг аавын аяганы тухай
- B. Цагаан сарын тухай
- C. Аавын захиас, сургамжийн тухай
- D. Эв нэгдлийн тухай
- E. Сөнөтэй айрагны тухай

40. Эхийн гол санааг тодорхойлоорой.

- A. Эвт шаазгай буга барина
- B. Цаг цагаар нэг цадна, цагаан сараар нэг цадна
- C. Үнэнч сэтгэлд үхэр чулуу уярдаг
- D. Аяганы хариу өдөртөө, агтны хариу жилдээ
- E. Шуудайд хийсэн үхрийн эвэр шиг

